مرور

دوائرکوتاه از آلن بدیو

اگرچه بدیو فیلسوف نام‌آشنایی در ایران است، زمان زیادی از آشنایی فارسی‌زبانان با آثار او نمی‌گذرد. در دهه گذشته برخی از آثار کوتاه بدیو به فارسی ترجمه شده‌اند. در این میان ترجمه مغلوط هم کم نبوده. ازجمله ترجمه‌های قابل اعتماد می‌توان به «اخلاق: رساله‌ای در ادراک مفهوم شر»، «بنیاد کلی‌گرایی: پل قدیس و منطق حقیقت»، «چه باید کرد» و مجموعه‌ای از مقالات با عنوان «آلن بدیو: فلسفه، سیاست، هنر، عشق» اشاره کرد. وجه مشترک این آثار موضع‌گیری دقیق بدیو هم علیه وضع موجود سیاسی نولیبرال و هم علیه بدیل‌های پیست‌مدرن و نسبی‌گرایی است که در فضای فکری ایران نیز مطرح شده است. بااین‌حال، همچنان مترجمان فارسی سراغ آثار فلسفی و مهم او نرفته‌اند. ازجمله «وجود و رخداد»، «منطق‌های جهان‌ها»، «نظریه سوژه» و «عدد و اعداد». به‌تازگی نشر هزاره سوم دو کتاب کوتاه دیگر از آلن بدیو با ترجمه فتاح محمدی منتشر کرده است: «زخم ها چندان تازه نیست» و «دو گفت‌وگو». اولی متن سخنرانی آلن بدیو در سمیناری است که چند روز پس از کشتار سیزدهم نوامبر ۲۰۱۵ در تئاتر شهر اوروبلیه در حومه پاریس برگزار شد و دومی گفت‌وگوی بدیو با پتر انگلمان، متفکر و زندانی سابق پلیس مخفی آلمان شرقی است.

سه خطر در برابر مردم

بدیو در کتاب «زخم ها چندان تازه نیست» سه خطری را برجسته می‌کند که مردم از طریق سلسله محض ثروت و تاثر در معرض‌شان قرار گرفته‌اند و باید با آنها مقابله کند. او نخستین خطر را اختیاردادن به دولت برای دست‌زدن به اقدامات بی‌نمر و غیرقابل قبول می‌داند. اقداماتی که در واقعیت فقط به نفع دولت تمام می‌شوند: «دولت ناگهان مدل‌دار می‌شود و در یک چشم‌به‌هزدن نقش نمایندگی نمادین خود، به‌عنوان تضمین‌کننده وحدت ملت را از نو کشف می‌کند. یا فکر می‌کند که از نو کشف کرده است». از نظر بدیو، در شرایط استثنایی باید بتوان آنچه را روی داده، آنچه بر زبان آمده، آنچه اجتناب‌ناپذیر یا ضروری است و نیز آنچه را بی‌فایده و غیرقابل قبول است، ارزیابی کرد. خطر دوم را حاصل سلطه احساسات و تقویت راه‌های هویت‌مدار می‌داند. بدیو بر این باور است که یکی از وظایف اساسی و همیشگی عدالت تا حد امکان گسترش فضای عواطف عمومی و مبارزه با محدودیت‌های هویتی است. از نظر بدیو خطر سوم این است که درست همان کاری را انجام دهیم که خود قائلان می‌طلبند. بدیو به دنبال چاره‌ای برای این سه خطر است. از یک دهه تاریخ واقعی جلاف: هیچ‌یک از اعمال انسان غیرقابل فهم نیست. بزرباناُوردن جملاتی همچون «من نمی‌فهمم»، «مرکز نخواهم فهمید»، «نمی‌توانم بفهمم» همیشه یک شکست است. نباید هیچ چیزی را در بخش غیرقابل تصور تبت کرد. در نظر او گفتن اینکه چیزی قابل اندیشیدن نیست خود شکست اندیشه است و شکست اندیشه همیشه پیروزی رفتار غیرعقلانی و جنایت‌بار است.

کتاب حاضر در هفت فصل تنظیم شده که بخش نخست ساختار عینی جنگ معاصر و چارچوب عام جیری را توضیح می‌دهد که ترح داده است. هدف بدیو تبیین تغییرات در ساختار ذهنی جهان معاصر است که از سال‌های دهه ۱۹۸۰ شکل گرفته: پیروزی سرمایه‌داری جهانی‌شده، تضعیف دولت‌ها و اقدامات جدید امپراتوری. در بخش دوم آثار عمده این ساختار را بر مردم، با همه گوناگونی و درهم‌آمیختگی و سوبژکتیویته‌شان، بررسی می‌کند. او معتقد است این جهان ذهنیت‌های جدیدی ایجاد کرده که مشخصه‌های زمانه حاضر است.

در بخش سوم، سه ذهنیت نمونه متمایز را تفکیک می‌کند که آفریده خاص حالت معاصر هستند: سوبژکتیویته غربی، سوبژکتیویته میل به غرب و سوبژکتیویته نهیلیستی. در بخش چهارم درباره آنچه چهره‌های معاصر فاشیسم می‌نامد توضیح می‌دهد. در بخش پنجم به رویداد پاریس در همه جنبه‌های تشکل‌دهنده‌اش می‌پردازد: قائلان چه کسانی‌اند؟ عاملان این قتل عام کیستند؟ و کاری را که انها کردند. چطور می‌توان توصیف کرد؟ در بخش ششم، به واکنش دولت و شکل‌گیری افکار عمومی حول دو کلمه «فرانسه» و «جنگ» می‌پردازد و بخش هفتم، به جمع‌بندی بحث و تلاش برای ساختن اندیشه‌ای متفاوت اختصاص دارد.

زخم ها چندان تازه نیست / آلن بدیو / ترجمه: فتاح محمدی/ ناشر: هزاره سوم / چاپ اول: ۱۳۹۸ / قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

در حاشیه بحران‌های اخیر

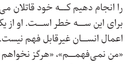

آلن بدیو در فکت‌وگو با پتر انگلمان توضیح می‌دهد که چرا در پاسخ‌به‌این بحران‌های اجتماعی اخیر و به زعم او تجارب تاریخی تلخ همچنان به ایده کمونیسم وفادار است. بدیو در این کتاب توضیح می‌دهد که ایده کمونیسم در نظر او دقیقا نمونه‌ای است از ایده‌ای که به قالب‌ریزی حرکت واقعی می‌آید: «ایده‌ای است که به شما اجازه می‌دهد ارزش سیاسی یک وضعیت انضمامی یک مورد کاهش نیروی طبقاتی کارگران ایفای بعد از انقلاب بحث می‌کند یک «کارگران بی‌طبقه» برگرفته از رساله دکترای نویسنده، علیرضا خیرالقبی است که با راهنمایی یوسف آبادری در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران انجام گرفته است. این کتاب با استفاده از نظریات ارنک ارلین رایت درباره طبقه و برداشت بورژوا از طبقه، و ارائه یک تیپولوژی سیلور از سال ۱۳۶۹ هیچ‌گونه تشکل، اتحادیه، سندیکا یا سازمان کارگری دیگری وقتی‌فقدنده نیست. نویسنده به صورت کلی این قانون را مخالف تشکل آزادانه سازمان‌های کارگری می‌داند که فقط انواع خاص و پس‌بینی‌شده‌ای از این سازمان‌ها را با قوانین اساسامه‌ها و شرایط عضویت و انتخاب حاضر می‌تواند. رواج شیوه‌هایی جدید در اقتصاد سیاسی جهانی، شکل روابط کاری را در چند دهه اخیر به‌گونه‌ای معنادار از شکل استاندارد به شکل غیراستاندارد و بی‌ثبات تغییر داده است. به دنبال تحول سیاسی نولیبرالیسم یا جهانی‌سازی، بی‌ثباتسازی وضعیت طبقوی کارگران. هم در کشورهای صنعتی و هم در کشورهای جهان سوم، به گرایشی غالب در تشکیلات حقوقی و اجتماعی بوطلو تولیدی جهانی‌شده اشاره می‌کند. در فصل دوم نویسنده روند همین تحول را در ایران با تمرکز بر سازوکارهای عملیاتی موقعی‌سازی روابط کاری در چند دهه اخیر

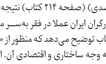

کارگران بی‌طبقه
توان جانمزنی کارگران در ایران پس از انقلاب
نویسنده: علیرضا خیرالقبی
ناشر: آگاه
چاپ اول: ۱۳۹۷
قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

کارگران ایرانی از نیروهای تاثیرگذار در برهه‌های مهم تاریخ معاصر ایران از جمله انقلاب مشروطه، نهضت ملی‌شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ هستند. با وجود این امروز وضعیت بحرانی معیشت کارگران نسبتی با این نقش‌آفرینی ندارد. وضعیت کنونی حاصل روندی است که از ابتدای دهه ۱۳۷۰ و با پیاده‌سازی سیاست‌های نولیبرال در ایران آغاز شد. نولیبرالیسم برنامه‌ای اقتصادی و سیاسی است که از دهه ۱۹۷۰ همزمان با فروپاشی بلوک شرق به تدریج کل جهان را به زیر سیطره خود درآورد. میلتون فریدمن از معماران ایدئولوژی‌ای که خود از «پایان ایدئولوژی‌ها» سخن می‌گفت، دست‌درست آگوستو پینوشه، با درهم‌شکستن یک دموکراسی سوسیالیستی در شیلی و انجام کودتایی خونین، توانست برای اولین‌بار برنامه نولیبرال را در واقعیت به اجرا بکشاند و پس از آن این برنامه با شیوه‌ای بین‌توگم سیطره در همه نقاط دنیا اجرا شد. فریدمن اصلا‌ً‌ً‌ً